

O B S A H:

	Strana
Předmluva k III. vydání	V
Předmluva k II. vydání	VII
Předmluva k I. vydání	IX
Obsah	XI

Úvod a rozdělení látky	1
----------------------------------	---

DÍL I.

NAUKA O BUŇCE, CYTOLOGIE.

Historický přehled a rozdělení látky	7
A. Morfologické a chemicko-fyzikální vlastnosti buňky	10
1. Protoplasma — tělo buněčné	11
Fyzikální vlastnosti	11
Chemické vlastnosti	11
Morfologické vlastnosti	13
Tvar buněk	13
Velikost	14
Struktura	14
Fysiologické vlastnosti	15
2. Jádro	15
Tvar	15
Velikost	15
Poloha	16
Počet	16
Chemická skladba	16
1. Chromatin	16
2. Pyrenin	18
3. Linin (plastin)	19
4. Štáva jaderná	19
5. Lanthanin	19
6. Amfipyrenin	19
3. Centrální tělísko, centriol.	20
4. Vedlejší součástky buňky.	21
a) Blána buněčná	21
b) Mitochondrie a vedlejší jádra	21
c) Retikulární aparát	22
d) Deutoplasma	23
e) Fibrily	23
5. Vedlejší zařízení buněk	24
B. Fyzikální podklady činnosti buňky	25
1. Stav koloidální	25
2. Hmoty nekoloidální v živé hmotě (elektrolyty, ionty a ionisace)	30
3. Vrstvy prostupu a povrchu — povrchové napětí	32
4. Membrány a jejich vlastnosti	33
5. Osmotický tlak	34
C. Chemické podklady činnosti buněčné	36
1. Látky proteinové	37

	Strana
2. Tuky a lipoidy	38
3. Uhlohydráty	39
4. Minerální látky	39
5. Voda	39
Chemická funkce buňky	40
D. Životní vlastnosti buňky	42
I. Projevy pohybu	43
1. Pohyb amoeboidní	43
2. Pohyb řasinkový	44
3. Kontrakce	44
4. Vnitřní pohyb	44
II. Projevy dráždivosti	15
Mechanické dráždidlo	46
Chemické dráždidlo	46
Tepelné dráždidlo	46
Světelné dráždidlo	46
Elektrické dráždidlo	47
III. Projevy výměny látek i sil	47
a) růst buňky	47
b) zevní produkty	47
c) sekreторická činnost	47
IV. Projevy rozmnožování	48
A. Dělení buněk somatických	
1. Dělení nepřímé (mitotické)	49
a) profase	49
b) metafase	51
c) anafase	52
d) telofase	52
2. Dělení přímé	54
3. Dělení endogenní	55
Délka života a smrt buňky	55
B. Dělení při zrání a po oplození	56
E. Diferencování buněk, vznik plasmodií, syncytií a hmot mezibuněčných	60
I. Diferencování buněk	61
Zevní vlivy	62
Vnitřní vlivy	62
Specifické vlivy	62
II. Plasmodium, syncytium	63
III. Hmota mezibuněčná	65
F. Vztahy mezi jádrem, protoplasmatem a hmotou mezibuněčnou	66
G. Stárnutí a smrt buňky	69
I. Teorie o metamikroskopické struktuře protoplasmatu	70

DÍL II.

NAUKA O TKÁNÍCH. HISTOLOGIE.

Rozdělení látky	77
A. Tkáň epitelová	79
I. Epithel povrchový	80
1. Charakter buněk epithelových a druhy epithelu	80
1. Jednovrstevný plochý epithel	83
2. » kubický epithel	83
3. » cylindrický epithel	83
4. Víceřadý epithel	84
5. Vrstevnatý dlaždicový epithel	85
6. Přechnodní epithel	85

	Strana
7. Vrstevnatý cylindrický epithel	85
2. Spojení buněk epithelových	86
3. Zvláštní druhy epithelů	86
4. Zvláštní zařízení epithelových buněk	87
5. Nervy a cevy epithelu	89
6. Histogéneze	89
II. Epithel žláz	90
1. Buňka žlázová	90
2. Druhy a stavba žláz	91
3. Činnost sekreční	95
4. Vývoj žláz	96
B. Tkáň nervová	97
I. Buňka nervová	97
1. Typy nervových buněk	98
2. Součásti nervové buňky	101
a) jádro	101
b) tělo	101
c) dendrity	107
d) neurit	108
3. Telodendrie	109
II. Vlákno nervové	110
1. Nahé osové vlákno	110
2. Nervová vlákna s obalem myelinovým	110
3. Nervová vlákna s pochvou Schwannovou	110
4. Nervová vlákna s obalem myelinovým i Schwannovým	111
III. Neuroglia	115
IV. Vzájemný poměr elementů tkáně nervové	116
V. Histogéneze	124
C. Tkáň svalová	124
1. Svaly hladké	124
2. Svaly příčně pruhované	127
a) Skladba dospělého vlákna.	
1. Kontraktilní fibrily	128
2. Sarkoplasma	131
3. Sarkolema	133
4. Jádra	133
b) Rozměry vláken a vzájemné uspořádání	133
c) Rozšíření svalstva příčně pruhovaného v těle	134
d) Histogéneze, růst a regenerace	134
3. Sval srdeční	135
a) Skladba svalu srdečního	136
1. Fibrily	137
2. Sarkoplasma	136
3. Sarkolema	137
4. Jádra	137
b) Velikost, tvar a spojení buněk	137
c) Srdeční sval jednotlivých oddílů srdce	138
d) Histogéneze srdečního svalu	139
D. Pojiva	140
I. Vazivo	143
a) Elementy vaziva	143
1. Hmotá mezibuněčná	143
a) Vlákna vazivová	143
β) Vlákna elastická	144
γ) Základní hmota	141
2. Buněčné elementy	145
a) Fibroblasty	145
β) Buňky žírné	145

	Strana
γ) Klasmatocyty	146
δ) Lymfocyty	146
ζ) Buňky plasmatické	147
η) Buňky eosinofilní	147
θ) Buňky pigmentové	147
ι) Buňky tukové	147
b) Jednotlivé druhy vaziva	147
1. Vazivo rosolovité	148
2. Vazivo vláknité	148
3. Vazivo elastické	150
4. Vazivo tukové	150
5. Vazivo pigmentové	152
6. Vazivo retikulární	153
c) Histogénese vaziva	154
II. Chrupavka	155
1. Chrupavka sklovitá	158
a) skladba	158
b) výživa	159
c) růst	160
d) vyskytování	160
e) změny v stáří	160
f) perichondrium	161
2. Chrupavka vazivová	161
3. Chrupavka elastická	162
Histogénese chrupavky	162
III. Kost	163
b) buňky kostní	168
a) základní hmota	163
1. Skladba tkáně kostní	163
2. Druhy tkáně kostní	169
3. Vývoj kosti, osifikace	170
A. Vývoj kostí	
a) z chrupavky	171
1. osifikace enchondrální	171
2. osifikace perichondrální	173
b) z vaziva	177
B. Růst kosti a resorpční pochod	177
Metaplastická osifikace	180
C. Vznik architektury kostí	180
E. Krev a lymfa	182
	Krev.
a) Morfologické elementy krve	
1. Erythrocyty	184
2. Leukocyty	190
Malý lymfocyt	191
Velký mononukleár	192
Leukocyty acidofilní	195
Basofilní leukocyt	196
3. Thrombocyty	198
4. Haemokonie	200
b) Plasma	200
c) Histogénese	203
Podrobnosti	204
	Lymfa.
1. Lymfa	208
2. Chylus	209
3. Synovia	209

DÍL III.

MIKROSKOPICKÁ ANATOMIE ORGÁNŮ.

	Strana
Rozdělení látky	213
I. System kostry	215
1. Kost jako orgán	215
a) tkáň kostní	215
b) okostice	215
c) dřevň kostní	216
d) chrupavka kloubní	218
e) cévy krevní, mízní a nervy kostí	219
2. Spojení kostí	219
I. Synarthrosa	220
a) synostosa	220
b) synchondrosa	220
c) syndesmosa	220
II. Diarthrosa	220
a) labra glenoidalia	220
b) menisci articulares	220
c) pouzdro kloubní	221
d) ligamenta	221
3. Chrupavkové části skeletu	221
II. System svalový.	222
1. Sval	222
2. Šlacha	224
3. Orgány pomocné	226
a) fascie	226
b) pochvy šlachové	227
c) vaky hlenové	227
d) Sesamské vložky	227
III. System oběhu	227
1. Orgány oběhu krve	228
a) Srdce	228
1. Endothel	228
2. Endokard	228
3. Myokard	230
4. Epikard	231
b) Arterie — tepny	232
1. Tepny velké	232
2. » střední	234
3. » malé	234
4. » praekapilární	235
c) Veny — žíly	236
d) Kapiláry — vlásečnice	239
e) Sinusoidy	240
f) glomus caroticum	242
g) glomus coccygeum	243
2. Oběh lymfy	244
a) Cévy lymfatické	244
b) Lymfatické uzliny	247
c) Pomůcky lymfatické	251
Slezina	252
Thymus	258
Dřevň kostní	261
3. Žlázy s vnitřní sekrecí	261
1. Žláza štítná	262
2. Tělíska epitheliální	264

	Strana
3. Nadledvina	264
4. Hypofysa	269
5. Epifysa	271
6. Osivky Langerhansovy	272
7. Interstiální buňky varlete a vaječniku	273
a) Interstiální buňky varlete	273
b) Interstiální buňky vaječniku	275
8. Corpora lutea	275
IV. Systém zaživací	278
1. Dutina ústní	279
a) Rty	279
b) Suznice dutiny ústní	280
c) Jazyk	280
1. papillae filiformes	282
2. „ fungiformes	282
3. „ circumvallatae	282
4. „ foliatae	283
d) Žlázy slinné	284
1. žlázy serosní	286
a) Ebnerovy žlázy	286
b) glandula parotis	286
2. žlázy mucinosní	288
3. žlázy smíšené	288
a) glandula sublingualis	288
b) glandula submaxillaris	289
c) malé žlázy	290
Sliny	292
e) Zuby	292
1. zubovina	293
2. sklovina	295
3. cement	295
4. dřev zuby	296
2. Hltan-pharynx	298
3. Jícen	300
4. Žaludek	301
5. Střevo	307
Tenké střevo	307
Tlusté střevo	312
Lymfatické uzliny traktu zaživacího	313
Cevy krevní	314
Cevy mízní	316
Nervy	316
6. Játra	316
7. Pankreas	324
8. Peritoneum	325
V. Systém dýchací	326
1. Dutina nosní	327
2. Dutina hrtanová	328
3. Trachea	330
4. Bronchy	331
5. Plíce	332
6. Pohrudnice (pleura)	335
VI. Systém močový	335
1. Ledviny	336
2. Odváděcí cesty močové	344
a) Kališky ledvinné, pánev ledvinná, ureter a měchýř močový	344
b) Roura močová	347

VII. Systém rozplodovací.	
A. Pohlavní ústroje mužské	349
1. Varle	349
Spermatozoon	352
Spermatogenese	353
2. Odváděcí cesty	355
a) Nadvarle	355
b) Chámovod	356
c) Ampula a vesicula seminalis	357
d) ductus ejaculatorius	357
3. Pyj	358
4. Akcesorní žlázy genitální.	
1. Prostata	361
2. Žlázy bulbourethrální Cowperovy	363
B. Pohlavní ústroje ženské	363
1. Vaječník	363
2. Vejcovod	372
3. Děloha	373
Normální stav	373
Menstruace	376
Těhotenství	376
Decidua vera	378
» reflexa	379
» serotina	379
Placenta	379
4. Pochva	383
5. Zevní genitálie	384
VIII. Systém kožní	385
1. Kůže	385
2. Žlázy	390
a) žlázy mazové	390
b) žlázy potní	392
3. Vlasy	393
a) volný vlas	394
b) obaly kořenové	395
4. Nehty	399
5. Žlázy mléčné	402
IX. Systém nervový	404
A. Centrální systém nervový	406
1. Mícha	407
a) šedá hmota	410
b) bílá hmota	418
Dráhy předních provazců	420
Dráhy postranních provazců	421
Dráhy zadních provazců	423
c) Centrální kanál	425
d) Neuroglia	425
2. Mozeček	426
3. Mozek	430
1. Kora mozku	430
2. Ganglia velkého mozku	434
3. šedá centrálních dutin	435
4. Bílá hmota	435
5. Neuroglia	436
4. Bulbus olfactorius, corpus pineale, hypofysa	436
5. Obaly centrálního svalstva	438
6. Cevy centrálního systému nervového	439

	Strana
B. Periferní systém nervový	440
1. Periferní ganglia	441
a) Ganglia cerebrosponální	441
b) Ganglia sympatická	445
2. Periferní nervy	447
3. Zakončení nervů	449
I. Zakončení nervů sensitivních	449
a) Intraepitheliální	449
b) Ve vazivu	451
c) Ve svalů	455
d) zakončení v nervstvu	455
II. Motorická zakončení	455
a) V epithelu	455
b) Ve svalů	456
X. Systém orgánů smyslových	458
1. Orgán zraku — oko	458
A. Vlastní oko	459
I. Stěna oka a vnitřní útvary	459
1. Tunica externa	460
a) Sklera	460
b) Rohovka	461
2. Tunica media	464
a) Chorioidea	464
b) corpus ciliare	466
c) Iris — duhovka	466
3. Tunica interna	468
a) Pars optica	468
b) Pars caeca	476
a) Pars ciliaris retinae	476
b) Pars iridica	476
c) Nerv zrakový a papila nervu zrakového	476
4. Čočka	477
5. Sklívec a zonula Zinnii	479
II. Krevní a mízní cevy oka	479
B. Orgány pomocné.	
I. Víčka a spojivka	482
II. Aparát slzný	486
III. Svaly oční	487
2. Orgán sluchu — ucho	487
A. Zevní ucho	488
B. Střední ucho	489
C. Vnitřní ucho	490
Vazivový hlemýžď	492
3. Orgán čichu	502
4. Orgán chuti	504

Zvěrolékařský dodatek z histologie domácích zvířat.

IV. Systém zažívací	507
1. Zub býložravců	507
2. Předžaludky skotu	507
1. Rumen	510
2. Reticulum	510
3. Oesophageální rýha	511
4. Omasus	511
VIII. System kožní	513

	Strana
1. Kopyto koně	513
Vlastní histologie kopyta	514
2. Pazneht skotu	517
3. Dráp	518
4. Roh	518
5. Srst	518
6. Pero	520

DÍL IV.

ZÁKLADY MIKROSKOPICKÉ TECHNIKY.

A. Mikroskop a pomocné přístroje.

1. Lupa	525
2. Mikroskop	526
a) Theorie mikroskopu	526
Vznik mikroskopického obrazu	527
b) Mechanické zařízení mikroskopu	535
c) Optické části mikroskopu	535
a) objektiv	535
1. Achromáty	538
2. APOCHROMÁTY	539
3. Monochromáty	540
β) Okulár	544
γ) Osvětlovací aparát	547
3. Přístroje pomocné a speciální druhy mikroskopů	549
a) Přístroje k osvětlení v temném poli	549
b) Přístroje k osvětlení ve světle dopadajícím	553
c) Polarisáčnĭ mikroskop	553
d) Mikroskopy stereoskopické, srovnávací a demonstrační	555
e) Přístroje k měření	557
f) Přístroje kreslicí	558

B. Hotovení preparátů.

I. Preparáty živé a čerstvé	560
Kultury tkáňové	561
II. Preparáty fixované a konzervované	566
1. Fixování a konzervování	566
a) Fixování horkem	567
b) Fixování tekutinami	567
Formol	567
Alkohol	568
Kyselina chromová a soli chromové	568
Kyselina o-mičelá	569
Kyselina pikrová	569
Sublimát	570
c) Vypírání fixovaných objektů	571
d) Macerace tkaniv	571
e) Odvápňování	572
2. Zalévání	572
a) Zalévání do parafinu	572
b) Zalévání do celoidinu	573
c) Zalévání do celoidinparafinu	574
d) Zalévání do gelatiny	574
3. Řezání	575
a) Řezání v celoidinu	577
b) Řezání v parafinu	578
4. Barvení	578

	Strana
1. Barvení karmínem	580
2. Barvení hematoxylinem	580
3. Barviva dehtová	581
a) basická	582
b) kyselá	583
c) indiferentní	584
4. Barvení směsí barv.v	585
5. Uzavírání preparátů	586

II. Speciální část.

A. Speciální metody vyšetřovací.

1. Vyšetřování buňky	588
2. Vyšetřování tkáně epithelové	590
3. Vyšetřování pojiv	591
4. Vyšetřování tkáně svalové	594
5. Vyšetřování tkáně nervové	595
Impregnace	596
a) solemi stříbra	597
β) solemi zlata	598
6. Vyšetřování krve	599
Počítání krvinek	603
7. Vyšetřování orgánů.	
a) System kostry a svalstva	607
b) Ústroje oběhu krve a mízy	607
c) Ústroje zažívací, dýchací, močové a rozplzovací	608
d) System kožní	609
e) System nervový	609
f) Vyšetřování smyslových ústrojů	
Oko	611
Ústroj čichu	612
Ústroj chuti	612
B. Mikrofotografie, projekce a rekonstrukce	612
Mikrofotografie, ...	612
Mikrokinematografie	621
Mikroprojekce	622
Plastická rekonstrukce	622
Ukazatel věcný	626